

Handläggare: Pia Sundqvist
Telefon: 08-508 18 161

Till
Farsta stadsdelsnämnd
2012-04-19

Ny lagstiftning om vård för barn utan ena vårdnadshavarens samtycke

Delegering till sociala delegationen av beslut enligt 6 kap 13 a § föräldrabalken

Förslag till beslut

Stadsdelsnämnden delegerar till sociala delegationen rätten att fatta beslut enligt 6 kap 13 a § föräldrabalken i ärenden som gäller medgivande till en åtgärd till stöd för ett barn mot en av vårdnadshavarnas vilja.

Ulla Thorslund
stadsdelsdirektör

Sammanfattning

Från den 1 maj 2012 gäller nya bestämmelser i föräldrabalken. En ny paragraf – 6 kap 13 a § – införs som innebär att socialnämnden får fatta beslut om att vissa åtgärder får vidtas mot en av vårdnadshavarnas vilja om det krävs med hänsyn till barnets bästa.

Uppdraget att fatta beslut enligt den nya paragrafen i föräldrabalken får endast delegeras till en särskild avdelning inom socialnämnden som består av ledamöter eller ersättare i nämnden, i vårt fall stadsdelsnämndens sociala delegation.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden delegerar till sociala delegationen rätten att fatta beslut enligt 6 kap 13 a § föräldrabalken i ärenden som gäller medgivande till en åtgärd till stöd för ett barn mot en av vårdnadshavarnas vilja.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom stadsdelsdirektörens stab med utgångspunkt från faktaunderlag från stadsledningskontorets juridiska avdelning.

Bakgrund – ny bestämmelse i föräldrabalken

Den 1 maj 2012 träder nya bestämmelser i föräldrabalken (FB) ikraft. En ny paragraf – 6 kap 13 a § – införs som innebär att socialnämnden får fatta beslut om att vissa åtgärder får vidtas mot en av vårdnadshavarnas vilja om det krävs med hänsyn till barnets bästa. Bestämmelsen gäller när ett barn står under vårdnad av två vårdnadshavare. Det ska framgå att endast den ena vårdnadshavaren samtycker till den aktuella åtgärden till stöd för barnet.

Bestämmelsen kan tillämpas inte bara när den andra vårdnadshavaren uttryckligen motsätter sig åtgärden utan även när vårdnadshavaren håller sig undan eller annars väljer att inte medverka på ett sådant sätt att han eller hon får anses motsätta sig åtgärden.

Den nya paragrafen gäller följande åtgärder.

- *Psykiatrisk eller psykologisk utredning eller behandling som omfattas av hälso- och sjukvårdslagen (HSL)*

Med detta avses främst utredning eller behandling som ges inom barn- och ungdomspsykiatri. Utredning eller behandling enligt HSL som ges i privat regi omfattas också. Med behandling avses olika former av samtalskontakt. Det kan även röra sig om en behandling för en neuropsykiatrisk funktionsnedsättning. Bedöms barnet behöva läkemedel inom ramen för behandlingen, till exempel centralstimulantia, kan beslutet även omfatta en sådan medicinering. Somatisk vård i övrigt omfattas inte.

En behandling föregås normalt av en utredning och socialnämnden kan därför först få ta ställning till om medgivande till en utredning ska ges. Om utredningen utvisar att en behandling behövs och vårdnadshavarna fortfarande inte är överens, får nämnden ta ställning till om behandlingen behövs med hänsyn till barnets bästa.

- *Behandling i öppna former som ges med stöd av 4 kap 1 § socialtjänstlagen (SoL)*

Med detta avses behandlingsinsatser som ges enskilt eller i grupp, till exempel samtal med en kurator eller en socialsekreterare. Det kan också handla om deltagande i särskilda öppenvårdsprogram. Däremot omfattas inte kommunernas förebyggande insatser utan biståndsbeslut.

- *Utseende av en kontaktperson eller en familj som avses i 3 kap 6 § st 3 SoL*
- *En insats enligt 9 § p 4, 5 eller 6 lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS)*

Beslutet kan gälla tre olika insatser som kan ges till barn med funktionsnedsättning enligt LSS. Det rör sig om biträde av kontaktperson, avlösarservice i hemmet och korttidsvistelse utanför det egna hemmet.

Socialnämndens handläggning

Det är normalt socialnämnden i den kommun där barnet är bosatt som är ansvarig för att fatta beslut enligt denna bestämmelse.

Frågan om vård kan ha aktualiserats i ett pågående ärende om sociala insatser eller efter information från hälso- och sjukvården. Den kan också aktualiseras av den vårdnadshavare som önskar att barnet ska få tillgång till sådan vård som omfattas av bestämmelsen.

När frågan om vård för ett barn mot en vårdnadshavares vilja aktualiseras hos socialnämnden ska nämnden inleda en utredning enligt 11 kap 1 och 2 §§ SoL. Utredningsskyldigheten innebär att socialnämnden ska kontakta vårdnadshavarna och utreda skälen för deras olika uppfattningar.

Nämnden är också skyldig att, innan beslut enligt bestämmelsen fattas, försöka få vårdnadshavarna att komma överens. Om en vårdnadshavare inte kan nås trots upprepade försök från socialnämnden, kan nämnden behöva fatta beslut utan att ha inhämtat dennes inställning. Det kan innebära att socialnämnden i brist på uppgifter från vårdnadshavaren måste inhämta kompletterande underlag från andra för att kunna göra en tillräckligt grundad bedömning. I en sådan situation bör nämnden alltså inte förlita sig enbart på den andra vårdnadshavarens uppgifter.

Uppgifter ska dokumenteras och vårdnadshavarna ska ha rätt att ta del av uppgifterna. Barnets uppfattning bör också inhämtas. Socialnämnden har möjlighet att tala med barnet utan vårdnadshavarens samtycke.

Socialnämnden får bara besluta att aktuella åtgärder får vidtas endast om det krävs med hänsyn till barnets bästa. I detta ligger en bedömning av vilket behov barnet har av insatsen och hur nödvändigt det är att socialnämnden ingriper. Av förarbetena framgår att det måste finnas ett påtagligt och tydligt behov i det enskilda fallet. Normalt är det bäst för barnet att vårdnadshavarna blir överens. Inställningen hos den vårdnadshavare som inte samtycker till åtgärden och bakgrunden till detta får vägas mot åtgärdens betydelse för barnet. Vårdnadshavarens inställning kan bottna i annat än hänsyn till barnet, och han eller hon är

kanske inte beredd att diskutera lämpliga sätt att tillgodose barnets behov. Det kan också vara så att den vårdnadshavare som ansöker om eller samtycker till viss vård kan ha gett en överdrivet negativ eller på annat sätt missvisande beskrivning av barnets situation. Socialnämnden måste i sin bedömning vara uppmärksam på att olika förhållanden kan vara för handen.

Vid bedömningen av om det är nödvändigt att socialnämnden ingriper ska barnets inställning beaktas. Bland annat ska man vara uppmärksam på barnets reaktion på att vårdnadshavaren motsätter sig åtgärden. Det är också viktigt att barnet inte uppfattar det som att ansvaret för beslutet ligger på honom eller henne.

När socialnämnden överväger om ett beslut krävs med hänsyn till barnets bästa bör också beaktas om beslutet är nödvändigt för att förhindra att barnets tillstånd förvärras. Ett beslut i tidigt skede kan komma att förhindra mer ingripande åtgärder eller bespara barnet senare svårigheter.

Bestämmelsen är tillämplig även i en situation där en vårdnadshavare ändrar sig och inte längre samtycker till en pågående insats. I en sådan situation får socialnämnden bedöma om en fortsatt åtgärd krävs med hänsyn till barnets bästa.

Socialnämndens beslut

Beslutet ska gälla medgivande till en viss åtgärd men i övrigt får beslutet utformas efter vad som krävs i det enskilda fallet. Hur preciserat beslutet måste vara beror på vilken åtgärd som är aktuell och vad barnets bästa kräver.

När det gäller medgivande till psykiatrisk eller psykologisk utredning eller behandling som omfattas av HSL måste socialnämndens beslut preciseras tydligt. Som regel behöver beslutet innehålla både en beskrivning av vilken utredning eller behandling medgivandet avser samt de praktiska förutsättningarna insatsen ska ha. Av beslutet måste framgå exempelvis när aktuell åtgärd ska inledas, omfattningen av åtgärden och hur länge den ska pågå.

Även om socialnämndens beslut innebär en inskränkning i en vårdnadshavares bestämmanderätt när det gäller den aktuella åtgärden, har vårdnadshavaren kvar sitt vårdnadsansvar. Den vårdnadshavare som inte har samtyckt har kvar samma ansvar som den vårdnadshavare som har samtyckt till åtgärden. Likaså är utgångspunkten att båda vårdnadshavarna har fortsatt rätt att ta del av handlingar som rör barnet.

Socialnämndens beslut om medgivande till vård får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Beslut i de aktuella ärendena angår båda vårdnadshavarna på sådant sätt att de har rätt att självständigt överklaga beslutet. Socialnämndens

beslut gäller omedelbart. Rätten kan dock bestämma att beslutet får gälla först sedan det har vunnit laga kraft.

Delegering av beslutanderätt

Enligt 10 kap 5 § SoL får uppdraget att fatta beslut enligt FB 6 kap 13 a § endast delegeras till en särskild avdelning inom socialnämnden som består av ledamöter eller ersättare i nämnden, i vårt fall stadsdelsnämndens sociala delegation.

Förvaltningens förslag

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden delegerar till sociala delegationen rätten att fatta beslut enligt 6 kap 13 a § föräldrabalken i ärenden som gäller medgivande till en åtgärd till stöd för ett barn mot en av vårdnadshavarnas vilja.